İsa Yusuf Alptekin'in
Mücadele Hatıraları

Her milletin tarihinde mümtaz şahsiyetler vardır. Mümtaz şahsiyetleri bu mevkiye yükselten değerlerin başında mensup oldukları milletlerin geleceğine yön veren mühim işleri sabır, metanet ve fedakârlıkla ifâ etmeleridir. XX. yüzyıl Doğu Türkistan tarihine damga vuran bu mümtaz şahsiyetler arasında Mehmet Emin Buğra, Mesut Sabri Baykozi, Osman Batur, Mahmut Muhiti ve kardeşleri ile Hoca Niyaz Hacım'ı sayabiliriz. Bunlar arasında özellikle hatıralarını yayına hazırladığımız İsa Yusuf Alptekin başı çekmektedir ki, Doğu Türkistan'ın haklı hür yaşama davasına büyük hizmetleri geçmiştir. O ülkesi Doğu Türkistan'ı Çin, Rus ve komünist akımlarının etkisine düşmekten kurtarmak gayesiyle genç Doğu Türkistanlıların gönüllerine Türk olma şuurunu aşılamayı vazife addeden bir şahsiyettir. Millî bütünlüğü temin etmenin yolunun ancak milliyetçilik fikri etrafında toplanmak ve yüce dinimiz İslâmiyet'e sımsıkı sarılmak suretiyle gerçekleştirilebileceğini, dolayısıyla istiklâl mücadelesinin millî şuur ve güçlü maneviyatla birlik ve beraberlik içinde olmak kaydıyla kazanılabileceğini savunmuştur. İsa Yusuf Alptekin ve mücadele arkadaşları gazete ve dergiler yayınlamak, talebe okutmak, sosyal ve siyasî faaliyetler yapmaktan hiç bıkmamışlar, bu faaliyetlerinden dolayı başta Çinliler ve Ruslar olmak üzere onların uzantıları tarafından Pantürkist olarak suçlanmışlardır.

berikan yayınevi

ISBN 975-267-235-2

9 789752 672352

İsa Yusuf Alptekin'in
Mücadele Hatıraları

Yayına Hazırlayan
Ömer KUL

Esir **Doğu TÜRKİSTAN** için-1

İsa Yusuf Alptekin'in
Mücadele Hatıraları

Yayına Hazırlayan
Ömer KUL

berikan yayınevi

Esir *DOĞU TÜRKİSTAN* İçin-1

İsa Yusuf Alptekin'in Mücadele Hatıraları

Yayına Hazırlayan
Ömer KUL

Ankara 2008

Bu kitabın tüm hakları yazarı ve yayıncısına aittir.

ISBN
978-975-267-235-2

Baskı Öncesi Hazırlık
Berikan Yayınevi

Kapak Tasarım
Berikan Yayınevi

Editör
Doç.Dr. Mualla UYDU YÜCEL

Baskı & Cilt
Bilge Ofset Matbaacılık Yayıncılık
Maltepe / ANKARA

BERİKAN YAYINEVİ
Eti Mah. GMK. Bulvarı Bulvar Apt. No: 80/1
Maltepe / ANKARA
Tel: (0312) 232 62 18 Fax: (0312) 232 14 99

www. kitapalacaksan.com

İÇİNDEKİLER

HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ....9
MÜELLİFİN ÖNSÖZÜ....17

BİRİNCİ BÖLÜM
DOĞUM YERİM VE AİLEM

1- Yenihisar'ın Mevkii....24
2- Yenihisar'da İktisadi ve Siyasi Durum....25
3- İdarecilerin Yetkileri....27
4- Kültür ve Eğitim....28
5- Sağlık İşleri....28
6- Yenihisar Halkına Yapılan Zulüm ve Haksızlıklar....29
7- Çinlilerin Türklerden Aldıkları Vergiler....30
8- Çin Asker ve Sivillerin Haksızlıkları....33
9- Yabancı Tüccarların Haksızlıkları....34
10- Şikayet Mercii....35
11- Ailem....36
12- Kardeşlerim....37
13- Tahsilim....38
14- Meşrebe Katılışım....45
15- Yiğitbaşı Oluşum....46
16- İlk İşim....48
17- Muallim Oluşum....49
18- Çinli Kaymakam'a Muallim Oluşum....50
19- Yaptığım İlk Mücadeleler....54
20- Kaymakam ve Adamlarına Karşı Mücadelem....57
21- Bende Doğan Seyahat Arzusu....60
22- Çîn De Li'nin Karşılaştığı Zorluk....62
23- Yenihisar'dan Ayrılışım....62
24- Kaşgar'a Veda....63
25- Batı Türkistan'da....64
26- Endican'a Varış....66
27- Konsolosluğun Resmi Açılışı....68
28- Bana Verilen Vazifeler....70

İKİNCİ BÖLÜM
BATI TÜRKİSTAN'DA GÖRDÜKLERİM, DUYDUKLARIM, YAPTIKLARIM

1- Genel Değerlendirme: Batı Türkistan'da Karar 78
2- Batı Türkistan'da Doğu Türkîstanlı Milliyetçilerle İstişare 80
3- Batı Türkistanlı Milliyetçilerle İstişare 83
4- Çin Konsolosu Çin De Li İle Konuşma 86
5- Batı Türkistan'da Doğu Türkistanlılara Yapılan Zulümler 93
6- Zulümlere Karşı Mücadelem 98
7- Rusların Beni Elde Etmek İçin Yaptığı Çalışmalar 108
8- Batı Türkistan'daki Doğu Türkistanlı Gruplar ve Endican'da Sohbetlerim 110
9- Gizli Teşkilat ve Tevkifler 113
10- Doğu Türkistan Türklerini Komünizm Tehlikesiyle İkaz 124
11- Doğu Türkistan'da Belgenin Yeri 128
12- Yusuf Has Hacib Kütüphanesi 129
13- Doğu Türkistan İçin Lider Arayışım 130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İLK PEKİN SEYAHATİM

1- Büyük Oyun Başlıyor 150
2- Babamın Hastalığı 151
3 Sılaya Doğru 152
4- Annemle Hasret Kucaklaşması Babama Veda 163
5- Endican'a Dönüş Başlıyor 166
6- Çin Zulmünü Şimdi Daha Çok Hissediyorum 169
7- Cin Şu Rin'in Umumi Vali Olması 173
8- Taşkent'te Gidiş 176
9- Refikam Fatma Hanım'ın Taşkent'e Gelişi 177
10- Taşkent'te Olanlar 180
11- Çolpan İle Tanışmam 183
12- Urumçi'deki Görüşmelerim 193
13- Kumul İnkılabı 199
14- İli'deki Görüşmelerim 202
15- Konsolosluktaki Görevden Ayrılma 205
16- Çin'e İkinci Seyahatim 207

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ÇİN YOLCULUĞU BAŞLIYOR

1- Nankin Seyahati 218
2- Çin Hudut İşleri Dairesine Müşavir Oluşum 228
3- Sing Şi Sey'in Umumi Vali Olması 229
4- Doğu Türkistan'a Heyet Üyesi Olarak Dönüşüm 231
5- Mücadeleye Devam Etmek İçin Tekrar Çine Gidişim 253
6- Cin Şu Rin Hapsediliyor 258
7- "Doğu Türkistanlı Vatandaşlar Cemiyeti" ve "Çinî Türkistan Avazı Mecmuası" Doğuyor 262
8- Cin Şu Rin Mahkemede 264
9- Cin Şu Rin Bana Karşı Savaş Açıyor 267
10- Çln'de Bir Doğu Türkistan Millî Oyun Ekibi Kuruyoruz 272
11- Kaşgar'da İstiklâl İlânı ve Sonrası 277
12- Ruslar Doğu Türkistan'da 278
13- Harp Sırasında Ailemin Durumu 283
14- Şing Şi Sey'in Zulmünden Hindistan'a Kaçanlar 288
15- Çin-Türkiye Arasında Sefir Tayini İçin Gayretler 290
16- Çin Millet Meclisi Üyeliğine Seçilişim 298
17- Yangın 301
18- Tatar Kardeşlerimize Hizmet 302
19- Çinli Müslümanlarla Dostluk İlişkileri 306
20- Ağabeyim, Refikamı Çin'e Getiriyor 311
21- Çan Şö Len İle Görüşme 315
22- Mahmut Muhiti'nin Kaşgar'dan Hindistan'a Kaçışı 317
23- Savaş Sırasında Nankin'de Bazı Olaylar 321
24- Kazak Kardeşlerime Hizmetlerim 323
25- Nankin'den Ayrılış 324
26- Hanku'da İki Olay 332
27- Japonya ve Doğu Türkistan ile İlgili Bazı Durumlar 334

BEŞİNCİ BÖLÜM
TÜRKİYE VE İSL▼M ÜLKELERİNE SEYAHATİM

1- Mahmut Muhiti'yi Ziyaret 341
2- Muhammed Ali Cinnah'ı Ziyaret 343
3- Nehru'yu Ziyaret 346
4- Bombay'da Diğer Görüşmelerim 347

5- Bombay'dan Sonra Olanlar ve Gandi'yi Ziyaretim 351
6- Hindistan'dan Ayrılış; Suudi Arabistan ve Mısır'a Gidiş 358
a. Suudi Arabistan'a Gidiş 358
b. Mısır'a Gidişim 361
c. Türkiye'ye Ziyaretim.....367
d. Lübnan ve Irak Ziyaretlerim 381
e. İran Ziyareti.....384
f. Afganistan Ziyareti 384
7- Mehmed Emin Buğra'yı Ziyaret 386
8- Hindistan'ı Tekrar Ziyaretim.....388
9- Çin'e Dönüş.....394

ALTINCI BÖLÜM
ÇİN'DE MÜCADELEYE DEVAM

1- Gomindang Partisi Kurultayı'na Muhtıra Verme.....398
2- Ağabeyim Abdullah Hacı'nın Vefatı.....400
3- Prof. Owen Lattimore İle Görüşmelerimiz.....403
4- Kazak Kardeşlerimize Hizmete Devam 404
5- Şing Şi Sey'in Merkezî Hükümete Yakınlaşması 406
6- Şing Şi Sey'i Tanıtan Bir Olay.....407
7- Çin Askerlerinin Doğu Türkistan'a Gönderilmesi 411
8- Kazak Kardeşlerimizi Ziyaret ve Ma Bu Fan İle Görüşmem.....415
9- Asker ve Göçmen Konusundaki Muhtıramıza Tepkiler.....418
10- Türk Maslahatgüzarı İle Görüşmelerimiz 425
11- Mehmed Emin Buğra Bey'in Çin'e Gelişi 426
12- Millî Taleplerimizde Israr 428
13- Şing Şi Sey Çunking'e Gelmesi ve Reislikten Azli 430
14- Çan Kay Şek'le Doğu Türkistan Hakkında Görüşmemiz.....432
15- Şing Aleyhine Mesut Bey'in Gomindang Partisi Kurultayı'nda Konuşması 435
16- İli Millî Ayaklanması ve Şarkî Türkistan Cumhuriyeti.....437
17- Mesut Bey İli'ye Gitmek İstiyor 439
18- Rusların Doğu Türkistan Planları.....441
19- Orgeneral Can Ci Cun İle Görüşmemiz 443

YEDİNCİ BÖLÜM
DOĞU TÜRKİSTAN'A DÖNÜŞ

1- İli'den Gelen Heyetle Görüşmelerimiz 448
2- Rus Konsolosuyla Görüşmemiz 449
3- Gençlerimiz ve Halkımızla İstişaremiz 450
4- İli Heyeti İle Çinlilerin Müzakereleri ve Anlaşması 451
5- İli Heyetiyle Merkezin Anlaşması 453
6- Doğu Türkistan Eyalet Hükümetinin Kuruluş Çalışmaları 454
7- Urumçi'de Halkıma Yaptığım Bazı Hizmetlerim 455
8- Yeni Doğu Türkistan Eyâlet Hükümeti ve İlk Durumlar 458
9- Seçime Doğru 463
10- Üç Prensip Gençler Teşkilatı Doğu Türkistan Şubesini Açmam Teklif Ediliyor 466
11- Altay Neşriyat Evini Kurmam ve Erk Gazetesini Çıkarmam 469
12- Teşvik Toplantıları 470
13- Burhan Şehidi'nin Beni Tehdidi 472
14- Doğu Türkistan Gençlik Teşkilatını Temsîlen Çin'e Gidişimiz 479
15- Çin Halk Temsilcileri Büyük Kurultayına Katılmamız 482
16- Çin, Eyalet Hükümetine Doğu Türkistanlı Başkan Arıyor 489
17- İlililerin Çin Komünistleriyle Temasları 491
18- Urumçi'de Yaptığım Yenilik ve Sosyal Hizmetler 492
19- Doğu Türkistan İçin Amerika'ya Bağladığım Ümit 495
20- Mîlletimi Birleştirme, Parçalanmaktan Koruma Çalışmalarım 498
21- Seçim Sonuçlarını ve Bazı Olayları Teftiş İçin Yurt Gezisi 505
22- Seyahatte Org. Can'ın Çinlilere Yaptığı Çok Gizli Konuşma 514
23- Yurt Gezimiz Sonunda Org. Can'ın Bana Karşı Çıkışı 516
24- Milli Oyun Ekibi ve Tiyatro Gibi Kültür Çalışmalarım 518
25- Mesut Sabri Bey'in Eyalet Hükümeti Başkanı, Benim Hükümet Genel Sekreteri Oluşum 521
26- Doğu Türkistan Hükümetinin Devir-Teslimi 523
27- Çalışmalarımız Rusya ve Rusya Taraftarlarını Rahatsız Ediyor 524
28- Türk Dememizi Yasaklayan Emir 526
29- İkinci Halk Kurultayı İçin Çin'e Heyet Gönderiyoruz 527
30- Münevver Din Âlimleri Yetiştirmek 528
31- Osman Batur Bizi Ziyaret Ediyor 530
32- Hükümetten Azlimiz 536
33- Çan Kay Şek Beni Çin'e Davet Ediyor 538

34- Refikam ve Çocuklarımı Yenihisar'a Göndermem 539
35- Rus Plânının Bozulması ve Rsların İkiyüzlülüğü 540
36- General Ma Bu Fan, Kuzeybatı Çin Askerî ve Mülkî İşler Başkanı Oluyor 542
37- General Ma Bu Fan'ı Tebrik Etmemiz 545
38- General Ma Çin Şan İle Doğu Türkistan'ı Kurtarma Görüşmelerimiz 550
39- Hicret Kararı 554
a- Pasaport Alma Zorunluluğu 555
b- Yol Hazırlığı ve Varlığımdan Ayrılışım 557
c- Urumçi'den Hareketim ve Bütün Olup Bitenler 560
d- Gayemize Doğru Atla Yola Çıkış 566
e- Kökart Düşmanların Tuzağı 573
f- Çocuklarıma Vasiyetim 579
g- Şehidullah Yolunda Çektiğimiz Zorluklar 581
h- Körlen'den Sancu'ya Gidişimiz 586
i- Aile ve Kafilemizin Bizde Ayrı Günleri 587
j- Hürriyet İçin Tekrar Yola Çıkışımız 589
k- Hudut Karakoluna Uğramadan Gizli Geçişimiz 591
l- Sınırdan Bizden Önce Geçen Arkadaşlarımıza Yetişmemiz ... 596
m- Ladak'taki Hemşehrilerimiz Bizi Karşılıyor 598
n- Nihayet Aile ve Arkadaşlarımızın Ladak'a Gelişleri 599

HAZIRLAYANIN ÖNSÖZÜ

Türk Milleti'nin "*atayurt*" coğrafyasının en mümtaz yerinde, bugün Çin tarafından işgal altında tutulan "Doğu Türkistan" yer almaktadır. Bugün Doğu Türkistan'da sayıları 30 milyonu mütecaviz yer alan Uygur Türkleri tarihte Hun, Gök-Türk, Uygur ve Karahanlı devletlerini kuran büyük bir kültür ve medeniyetin son temsilcileridirler. Bilindiği kadarıyla Doğu Türkistan'ın Türkiye ile münasebeti Yakup Han Be-Devlet zamanında (1820-1877) başlamış ve Yakup Han Osmanlı Devleti'ne kendi isteğiyle tâbi olmuştu. Yakup Bey, bu amaçla Osmanlı Sultanı Abdülaziz'e oğlu Yakup Han Töre'yi elçi olarak göndererek yardım talep etmiş, Abdülaziz Han da Hoca Töre'nin talebi üzerine Doğu Türkistan'a bir gemiyle asker ve silâh göndermişti. Yakup Han, Sultan'ın kendisine verdiği "emir" unvanıyla hâkimiyeti altındaki topraklarda, Osmanlı Sultanı Abdülaziz Han adına hutbe okutup, para bastırmıştı.

Ne yazık ki, "Can Doğu Türkistan", Yakup Bey'in vefatı üzerine 1878'de Çinliler tarafından istilâ ve işgal edilmiş, bu işgalden sonra atayurt topraklarına "*Sincan*" denilmeye başlanmıştır. Ancak 1930'lardan itibaren işgali kabul etmeyen Uygur Türkleri, Kumul, Turfan ve Hoten milli istiklal hareketlerinden sonra 1933 ve 1944 olmak üzere iki defa "*Şarki Türkistan Cumhuriyeti*"ni kurmuşlardır. Asırlardır devam eden Doğu Türkistan hürriyet ve istiklâl mücadelesinin liderlerinden rahmetli İsa Yusuf Alptekin, *Yeni Türkiye Dergisi*'nin 1. sayısında yayımlanan makalesinde: "*Doğu Türkistan Türkleri, bugün ya sessizce eriyip tarih sahnesinden silinme veya topyekûn ayaklanıp kahramanca ölmek gibi bir tercih ile karşı karşıya bırakılmışlardır*" tespitinde bulunmuştu[1]. İsa Yusuf Alptekin'in vefatından önce kaleme aldığı son yazısı ise şu şekilde bitiyordu: "*Doğu Türkistan meselesi, insanlık adına halledilmedikçe ve renkleri solan insanların ülkesinde hürriyet güneşi doğmadıkça, alınlarında kara bir lekeyi daima taşıyacaklardır. Gönül arzu eder ki, Doğu Türkistan meselesinin halledilmesi davasında öncülük şerefi Türkiye'nin olsun*"[2].

---

1 *Yeni Türkiye*, Sayı 1, 1994.

2 *Yeni Türkiye*, Sayı 3, 1995.

Doğu Türkistan'da halen devam eden Çin işgali 1700'lü yılların ortalarında başlamıştı. 17. ve 18. yüzyılda Doğu Türkistan'da yaşanan iç mücadeleler, hem halkın birlik ve beraberliğini zedelemiş, hem de devletin gücünü zayıflatmıştı. Aynı dönemde Çin'de Mançular iktidarı ele geçirmiş ve Mançu Hanedanlığı dönemini başlatmıştı. Mançu hükümdarlığı boyunca Doğu Türkistan, merkezi yönetim tarafından atanan memurlar tarafından idare edilmişti. 1911 yılında Mançu idaresi yıkılıp, yerine Gomingdang Partisi'nin lideri Sun Yat Sen önderliğindeki Çin Cumhuriyeti kurulduğunda da Doğu Türkistan esaret altındaydı. Türklüğün ata yurdu Doğu Türkistan, bundan 59 yıl önce, 13 Ekim 1949'da, hür dünyanın gözleri önünde Kızıl Çin tarafından bir defa daha işgal edildi. Doğu Türkistan Türkleri, o günden bu yana artarak devam eden insanlık tarihinin en korkunç zulüm, katliam ve asimilasyonuyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Anılarını yayımladığımız İsa Yusuf Alptekin, 1901 yılında Kaşgar vilayetine bağlı Yenihisar kazasında dünyaya geldi. İsa Yusuf Bey'in tahsil hayatı Çin okulu ve okuduğu birkaç medresede aldığı eğitimle sınırlı kaldı. Onu asıl daha sonra görevli olarak gittiği Batı Türkistan'daki tecrübeleri yetiştirmiş ve Doğu Türkistanlı mücadele adamını kararlı bir lider haline getirmiştir. Alptekin'i yetiştiren diğer bir ocak da Meşreb Meclisi olmuştur ki bu konuda çalışmanın ilerleyen sayfalarında teferruatlı bilgiler bulacaksınız. İsa Yusuf Bey, Çin mektebinde okuduğu yıllarda çalışma hayatına da adım atmıştır. Alptekin'in iş hayatı tecrübeleri ise; senede birkaç ay toprak vergisi toplamada vergi memurlarına yardımcı olma, 1923 yılında Yenihisar'a kaymakam olarak gelen Çin De Li'ye Türkçe öğretme ve bu iş sırasında kaymakamın güvenini kazanıp, yabancılar arasındaki anlaşmazlıklara bakan bir makam olan harici irtibat memurluğudur. İsa Yusuf Bey'in Doğu Türkistan sınırları dışına çıkması ilk defa 1926 yılında olmuştur. Bir dava adamı Alptekin'in 12 Mayıs 1991 günü kendisini ziyaret eden gönül dostlarına söylediği: "*90 yaşındayım, gözlerim görmüyor ama mücadele azmimden ve vatana bağlılığımdan hiçbir şey kaybetmedim*" sözleri onun karakterini en veciz bir şekilde ortaya koymaktadır.

İsa Yusuf Bey, üç yıl Endican, üç yıl da Taşkent'te olmak üzere Batı Türkistan'da 6 yıl kalmıştır. Zikredilen bu bölgede Rusları ve komünizmi, başka deyişle Çin'den daha değişik bir dünyayı tanıma imkânını bulmuştur. Batı Türkistan'daki milliyetçilerle tanışmış, gö-

rüşmüş ve işbirliği yollarını araştırmıştır. Günlerini burada bulanan Doğu Türkistanlılara yardımı olmakla geçirmiştir. 1923 yılında evlendiği zevcesi Fatma Hanım'ı, babası Yusuf Bey'le annesi Ayşe Hanım'ın vefatlarından sonra 1929'da Taşkent'e yanına almıştır.

Batı Türkistan'da görevli olduğu yıllarda İsa Yusuf Bey'i etkileyen en önemli hadiselerden biri Özbek Türklerinin milli şairi Çolpan ile yaptığı sohbetler olmuştur. Onunla yarı gizli denilebilecek görüşmelerinde Çolpan'ın söylediği: "*İsa Bey, gerek bizim gerekse sizin için yapılacak tek şey, adam yetiştirmek; her şeyden anlayacak adam yetiştirmek; ne çektiysek adamsızlıktan çektik. Türkiye'ye, Almanya'ya çok miktarda talebe göndermek lazım*" sözleri olmuştur.

İsa Yusuf Alptekin, 1931'de Hoca Niyaz Hacı tarafından başlatılan istiklal hareketi üzerine Çin yetkili mercilerini uyararak; Doğu Türkistan'daki valilerin halka yaptıkları zulmün önlenmesini, aksi takdirde hareketin yayılacağını ve bölgede Rus işgalinin söz konusu olacağını bıkıp usanmadan anlatmıştır. Bununla birlikte ayaklanma sırasında ve sonrasında milliyetçilik faaliyetlerini sürdürmüştür. Nitekim 1931'deki bağımsızlık girişimi Doğu Türkistanlı Müslümanları, endişe ettikleri bu tehditle yüz yüze bırakmıştır. Çin, ancak komünist Rusya'nın desteği ile bu girişimi bastırabilmiş ve ülkenin büyük kısmı Sovyet denetimine geçmiştir. Doğu Türkistan'daki bu istiklal hareketini tek başına bastıramayacağını anlayan Çin, Sovyetler Birliği ile gizli bir anlaşma imzalamıştır. Bu anlaşma uyarınca, Ruslardan silah ve askerî destek sağlanmasına rağmen Müslümanların bağımsızlık hareketinin bastırılması mümkün olmamıştır. 1933 yılında Kızıl Ordu, Doğu Türkistan'a girerek Müslüman kuvvetleri mağlup etmeyi başarmıştır. 1934-37 arasında ardı ardına yaşanan savaşlardan sonra Doğu Türkistan, fiilen Sovyet hakimiyetine girmiştir. İşte bu dönemde Sovyet Cumhuriyetlerinde yaşanan işkence ve eziyetlerin benzerleri Doğu Türkistan Müslümanlarına da uygulanmıştır. Müslümanlar Kızıl Ordu birliklerince toplu olarak katledilmiş, camiler ve mescitler yıkılmış, kadınlar tecavüze maruz kalmıştır.

İsa Yusuf Bey yanında bulunduğu konsolos Çin De Li'nin görevden alınması üzerine 2 Haziran 1932 tarihinde Pekin'e gelmiştir. 1933'te "*Doğu Türkistanlı Vatandaşlar Cemiyeti*"ni kuran İsa Yusuf Bey aynı zamanda "*Çinî Türkistan Avazı*" isimli mecmuayı çıkartmıştır.18 Eylül 1936 günü Çin Millet Meclisi üyeliğine seçilen İsa

Yusuf, 1938'de Japon-Çin anlaşmazlığının çıkması üzerine İslâm ülkelerini dolaşarak kıta Çin'indeki Müslümünların durumunu anlatmak imkanını bulmuştur. Bu seyahati sırasında Hindistan'da Muhammed Ali Cinnah Gandi ve Nehru, Suudi Arabistan'da Maliye Bakanı Abdullah Süleyman ve Kral Abdülaziz bin Suud, Mısır'da Türkiye'nin Cidde konsolosu Talat Acar Bey, Mısır Parlamento reisi Behaddin Bereket Paşa, Veliaht Prens Muhammed Ali Paşa, Üniversite hocaları, yazarlar ve din adamları ile görüşmeler yapmıştır.

Türkiye'de önce Doğu Türkistanlı hemşerileriyle görüşen İsa Yusuf daha sonra Memduh Şevket Esendal ile fikir teatisinde bulunmuştur. Ayrıca Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde Hamit Zübeyir Bey ve Alman Profesör Eberhard ile de görüşmeler yapmıştır. Ayrıca Başbakan Dr. Refik Saydam, Prof. Dr. Fuat Köprülü, Uluğ İğdemir, Besim Atalay, Hasan Ali Yücel, Prof. Dr. Abdülkadir İnan, Abdülhalik Renda, Osman Turan, Emin Bilgiç ve nihayet Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile de görüşmüştür.

İsa Yusuf seyahatin ilerleyen günlerinde Beyrut, Lübnan, Irak, İran ve Afganistan'a gitmiştir. Afgan Kralı Muhammed Zahir Şah kendisini kabul etmiştir. İsa Bey, Afganistan'da Doğu Türkistanlı mücahit Mehmet Emin Buğra'yı da ziyaret etmiştir. Tekrar Hindistan'a dönen İsa Yusuf Alptekin 1940 yılının Mart ayında Çin'e avdet ederek seyahatini tamamlamıştır. Bu seyehatinde İsa Bey, her görüştüğü kişiye, müspet bir netice alamasa bile, bıkmadan, usanmadan Doğu Türkistan davasını anlatmıştır.

Çin baskılarının bir sonucu olarak 21 Eylül 1944 yılında Ali Han Töre liderliğinde İli'de bir ayaklanma başlamış ve 7 Kasım 1944'te "*Şarkî Türkistan Cumhuriyeti*" adı ile bir devlet kurulmuştur. İsa Yusuf, 3 yıl sonra Doğu Türkistan Hükümeti'nin başkanlığı Türklere verildiğinde hükümetin genel sekreterliğine getirilmiştir. Bir yıldan fazla kaldığı bu görev esnasında, milliyetçi, anti-emperyalist ve anti-komünist politikaları sebebiyle, Rusya'nın ve Çin'in tepkilerine maruz kalmıştır.

İli ayaklanmasından sonra gerek müzakereler, gerekse eyalet hükümetinin kuruluşu sırasında Türkler arasında başlayan parçalanmalar dikkat çekicidir. Mesela kendi ifadesine göre, İsa Bey'in hükümette yer almasını İlililer istenmemişlerdi. Hâlbuki o, Yenihisar, Batı Türkistan ve Çin'de bulunduğu sıralarda politik yolla halkına pek çok

hizmet ve yardımlarda bulunmuş bir devlet ve millet adamıdır. Rus ve Çinlilerin kışkırtmaları ile derinleşen bu ayrılıklar, sadece Doğu Türkistan'ın değil, Batı Türkistan'ın da esarete düşmesinin en önemli sebepleri arasında sayılabilir.

İsa Bey, 1946'da "*Üç Prensip Gençler Teşkilatı*"nın Doğu Türkistan şubesini açmıştır. "*Altay Neşriyat Evi*"ni kurmuş ve *"Erk"* gazetesini çıkarmaya başlamıştır. Bütün halkın iştirak ettiği haftada bir toplantılar tertip etmiştir.

1948'de Altayların ünlü mücadele adamı ve millî karamanı Osman Batur, Urumçi'ye gelerek İsa Yusuf Bey'i ve Doğu Türkistan hükümetini ziyaret eder. Osman Batur'un nasıl karşılanacağının kararlaştırılması sırasında da, İsa Yusuf Bey'in dediği gibi *"milli şuura kavuşamamış olmaktan"* pek çok ayrılık sesleri temayüz etmiştir. Bir müddet sonra 17 Temmuz 1948'de, Rus aleyhtarı politika takip ettikleri gerekçesiyle Mesut Sabri ve İsa Yusuf Beyler hükümetten azledilmişlerdir.

Daha sonra Çan Kay Şek bu iki lideri Çin'e davet etmiştir. Fakat bu davet reddedilmiştir. Bu arada Kızıl Çin tehlikesi de artarak devam etmektedir. Türkler arasında General Tao'nun harp etmeden Doğu Türkistan'ı Kızıl Çin'e teslim edeceği haberleri yayılmış, 1948 Kasımı'nda Çin komünistleri Pekin'i işgal ederek Nankin'e doğru ilerlemeye başlamışlardır. Bu olay Çan Kay Şek'in istifa etmesi ve Formoza'ya çekilmesiyle nihayetlenmiştir. 1949 sonbaharında İsa Yusuf ve beraberindeki heyet Kızıl Çin kuvvetlerine karşı direnen generalleri ziyaret etmişlerdi. Onların mücadele azmini arttırmaya çalışmışlardı. Fakat artık bozgun başlamıştı. Kızıl Çin kuvvetleri Doğu Türkistan'a doğru ilerlemekteydiler.

İsa Yusuf Bey ve arkadaşları uzun müzakereler sonucu, güçlerinin Kızıl Çin kuvvetlerine karşı koymak için yeterli olmadığını düşünerek, hicret kararı almışlardır. İsa Bey, 20 Eylül 1949 tarihinde gece yarısı Urumçi'den ayrılmıştır. 22 Eylül'de Kuçar şehrinde Mehmet Emin Buğra Bey ile buluşmuşmardır. 27 Eylül'de geldiği Kaşgar'dan 1 Ekim 1949'da ayrılan İsa Yufus, 21 Ekim 1949 tarihinde ise Doğu Türkistan'ın sınır kasabasından yanındaki yüzlerce kişi ile ayrılmışlardır. Artık bu ayrılış çileli ve uzun sürecek bir gurbet hayatının başlangıcı idi. Çok tehlikeli ve meşakkatli bir yolculuktan sonra 11 Aralık 1949 günü Keşmir sınırındaki Ladak kasabasına varmışlardı. İsa Bey ise ancak 20 Aralık 1949'da Ladak'a ulaşabilmişti.

Öte yandan Mao'nun komünist gerillaları yaptıkları şavaşı kazanarak Çin topraklarında komünist rejimi tesis edip iktidara taşımışlardır. Aynı kader Doğu Türkistan için de geçerli olmuştur. Bu süreç içerisinde Doğu Türkistan halkının eti ve tırnağı ile kurduğu bağımsız Doğu Türkistan Cumhuriyeti de 1949 yılında Çin'de Mao'nun iktidarı ele geçirmesi ile son bulmuştur.

İsa Yusuf Bey'in hayatı hakkında kısa bir değerlendirme yapıldığında şu noktaları tespit etmek mümkündür. İsa Yusuf Bey diğer Türkistanlı liderlerden farklı olarak diplomat yönü ağır basan bir şahsiyettir. Meselelerin şiddetten ziyade aklı-selim ve uzun vadeli çalışmalarla halledileceğine inanmaktadır. Batı Türkistan'da vazife yaptığı yıllar onun ufkunu genişletmiş ve dünyayı daha iyi tanımasına fırsat vermiştir. Bu görevleri sırasında Türk ve İslam dünyasını da yakından tanıma fırsatını yakalamıştır. 1938-39 yıllarında Hindistan, S. Arabistan, Mısır, Türkiye, İran, Irak, Lübnan ve Afganistan gibi ülkelere yaptığı seyahat Türk ve İslam dünyasının gücü hakkında da çok mühim fikirler edinmesini sağlamıştır. O, bu seyahatler sırasında pek çok devlet adamı ile görüşerek devlet tecrübesini de arttırmıştır. Böylece İsa Yusuf Bey, ender kıymette bir devlet ve siyaset adamı olarak da temayüz etmiştir. Onun her gittiği yerde Türk ve Müslüman talebelerle ilgilenmesi, onları daha iyi şartlarda okutmak istemesi, cemiyetler kurup, gazete ve dergi yayınlaması eğitim ve kültüre verdiği önemi açıkça göstermektedir.

"İyi adam, iyi iş" prensibi, Batı Türkistan'da iken tanıştığı Özbek Türklerinin milli şairi Çolpan'ın "*İsa Bey, bize adam lazım, her konuda yetişmiş adam lazım*" sözlerinin fiiliyata geçirilme isteğini ifade etmektedir. İsa Yusuf Bey'in gençlik yıllarında başlayan mücadele hayatı, hicretler, eziyetler, türlü sıkıntılarla sürmesine rağmen hürriyet aşkı bir asra yaklaşan ömrünün son günlerinde dahi gönlünü alev alev yakmaya devam etmiştir. Doğu Türkistan'ın istiklaline kavuşacağına dair ümidini her zaman tap-taze tutmuştur. İsa Yusuf Alptekin'in bütün ömrü; mahrumiyetler içerisinde, esir Türkistan'ın hürriyet ve bekası için inanç ve azimle mücadele içinde geçti. Bu büyük devlet ve millet adamı 17 Aralık 1995 gecesi Hakkın rahmetine kavuşmuştu. İsa Yusuf Alptekin'in kaleme aldığı eserleri arasında *Doğu Türkistan Davası*, *Unutulan Vatan Doğu Türkistan, Doğu Türkistan İnsanlıktan Yardım İstiyor*, *Türkistan Şehitleri*, *Demir Perde Arkasın-*

daki Müslümanlar, *Esir Doğu Türkistan İçin*, *Resimli Doğu Türkistan*, *Büyük Doğu Türkistan Hakkında Muhtıra*, *Doğu Türkistan'ın Hür Dünyaya Çağrısı* ve *Doğu Türkistan'ın Sesi* bulunmaktadır.

İsa Yusuf Bey'in 1949 yılı sonrası hayatı hakkındaki teferruatlı bilgileri **Esir Doğu Türkistan İçin-2** adlı çalışmamızda bulmak mümkün olduğundan burada değinmeyeceğiz. Elinizde bulunan bu eser ilk olarak 1985 yılında **Esir Doğu Türkistan İçin** adı altında, Mehmet Ali Taşçı tarafından derlenmiş ve Doğu Türkistan Neşriyat merkezi tarafından yayınlanmıştı. 2007 yılında çıkarmış olduğumuz **Esir Doğu Türkistan İçin-2** adlı çalışmanın büyük rağbet görmesi üzerine okuyucularımız haklı olarak bu eserin 1'ini sormaya başladılar. Bu yoğun istek üzerine bizler de oturup, eserin yeniden ele alınmasını kararlaştırdık. Lakin eserin derlenmesinde görülen eksiklikler, yazım ve imla hataları, tekrarların fazlalığı gibi sebepler yüzünden yeniden elealınarak ciddiyetle üzerinde bir çalışma yapılmasının zorunluluğuna kanaat getirdik. Bu çalışmayı tekrar ele almamızın sebeplerinden birisi de 1985 yılında yapılmış olan baskının tükenmesi sebebiyle okuyucuların bu esere yeniden ulaşmasını temin etmekti. Elinizdeki bu biyografiyi değerlendirirken de 1985 baskısından büyük ölçüde istifade ettik. Böylece büyük dava adamı İsa Yusuf Alptekin'in hayatının 1980 yılına kadarki kısmını **Esir Doğu Türkistan İçin-1** ve **2** olmak üzere bir araya getirmiş olduk. Bu çalışmayı tamamladıktan hemen sonra ise Alptekin'in hayatının geriye kalan kısmı olan 1980-1995 yılları arasındaki olayları ele alan ve adını **Esir Doğu Türkistan İçin-3** koyacağımız bir çalışmaya da başlamış olduk.

Böylece bir asra yakın hayatını davası uğrunda ailesini bile bir kenara iterek, ülkesi ve milletinin bağımsızlığı için mücadele etmekle geçiren ve gelecek nesillerin yaşanan acı olaylardan dersler çıkarması için hatıralarını yazıya da döktüğümüz rahmetli Alptekin'in hayatının tamamını ortaya koymuş olacağız. Doğu Türkistan tarihi çalışmaları ile Doğu Türkistan halkının çektikleri, maruz kaldığı haksızlıkların ve bir dava adamı olmak için nasıl hareket edilmesi gerektiğini gösterme noktasında yayına hazırladığımız bu eserler, birer başucu kaynağı olacaktır kanaatini taşımaktayız. Bu duygular içerisinde **Esir Doğu Türkistan İçin-2** adlı çalışmaya gösterilen ilginin aynı şekilde bu çalışmaya da gösterileceğinden kuşkumuz yoktur.

Eserin yayına hazırlanması sırasında göstermiş oldukları yakın alaka, destek ve maddî-manevî yardımlarından dolayı öncelikle Hocam Prof. Dr. Abdülkadir DONUK'a, Erkin ve Arslan ALPTEKİN ağabeylerime müteşekkirim. Eserin editöryal çalışmalarını yapan, yönlendirmeleriyle her zaman ufkumun açılmasına katkılar sağlayan sevgili ablam Doç. Dr. Mualla UYDU YÜCEL'e ve çok değerli yardımlarından dolayı kardeşim Arş. Gör. Cihan PİYADEOĞLU'na sonsuz teşekkürler ediyorum. Eserin Bilgisayar ortamında tashihlerini yapan Dolunay Bilgisayar sahibi sevgili kardeşim Bilal ŞİMŞEK'e, eserin bir araya getirilmesindeki katkılarından dolayı Celil TURAN Beyefendiye, ayrıca eserin basılması aşamasındaki desteklerinden dolayı Uluslararası İnsan Hakları Avrasya Federasyonu Kurucu Başkanı Sayın Abdullah BUKSUR Beyefendiye ve eserin dağıtımının yapılmasını üstlenen BERİKAN Yayınevi sahibi ve çalışanlarına bu vesile ile teşekkürü borç bilirim. Çalışmanın Doğu Türkistan gençliğinin şuurlanması, Doğu Türkistan hususunda çalışacaklara kaynak teşkil etmesi ve ilim âlemine katkılar sağlaması temennisiyle!...

Ömer KUL
İstanbul 2008

MÜELLİFİN ÖNSÖZÜ

Aziz Okuyucularım!

Elinizdeki bu naçiz eser; benim 1949 yılında Keşmir'e vukuu bulan hicretime kadar geçen otuz yıl zarfında; binbir zahmet, külfet, müşkilât, güçlük ve imkânsızlıklara katlanmak, hiç bir fedakârlıktan çekinmemek, karşıma çıkan veya çıkartılan engelleri aşmak, çeşitli tehlikelere göğüs germek ve Allah (c.c.)'ın yardımı ile birçok ölüm tehlikelerini atlatmak; kötü ve zor günlerde ümitsizliğe kapılmamak, pişmanlık duymamak, yılmamak ve bıkmamak; Çin ve Rus tehditleri karşısında hiç bir tereddüde düşmemek ve tâviz vermemek; aile efradımdan, fikir ve mücadele arkadaşlarımdan, yüzlerce, binlerce kurbanlar, şehitler vermek suretiyle, mukaddes, dinî, millî ve insanî bir dâva olan **"Doğu Türkistan Davası"** uğruna, çoğu zaman tek başıma, herhangi bir devlet veya milletten yardım almaksızın verdiğim mücadelenin kısa bir hikâyesi; aynı zamanda duyduğum, gördüğüm, şahit olduğum bazı musibet, felâket ve facialarında kısa bir hülâsasıdır.

Benim bu mücadele yıllarında asıl gayem, bir iki merhale ile aziz yurdum Doğu Türkistan'ı meşum, menfur Çin esaretinden kurtarmak, istiklaline kavuşturmak ve millî bir devlete sahip kılmaktı. Bununla beraber, Asya'nın merkezi olan aziz yurdum Doğu Türkistan'a müteveccih Rus istilâ planlarını önlemekti.

Halbuki, Çin milleti, şövenist, fanatik, insafsız, haris, hilekâr, pervasız, zalim, gaddar hülasa kelimenin tam manâsıyla emperyalist bir millettir. Dini, dili, adeti, düşüncesi ve karakteri bakımından hiç bir millete benzemez, nev-i şahsına münhasır bir millettir. İşte dünya Türklüğünün anayurdu "Doğu Türkistan" böyle emperyalist bir milletin esareti altındadır. İki asırdan fazla bir süredir devam eden bu menfur Çin esaretine karşı, Doğu Türkistan Türkleri yüzlerce millî ayaklanma yapmış ve birkaç defa Çinlileri Doğu Türkistan'dan kovmuşlardır. Ancak Çinliler tekrar tekrar istilâ ve işgale kalkışmaktan geri durmamışlar ve her Çin istilâsı Doğu Türkistan'a yeni katliamlar, işkenceler, zulümler ve her defasında gaddarlaşan bir esaret getirmiştir.

Çinliler, milyonlarca Türk'ü katletmiş, bu katliamlar ise Doğu Türkistan Türkleri'nin nüfusunda tarihi bir zaafa sebep olmuştur.

Diğer taraftan Ruslar da Batı Türkistan, İdil-Ural, Azerbaycan, Kırım ve Kuzey Kafkasya gibi Müslüman-Türk yurtlarını ve 60 milyondan fazla Türk'ü esaretleri altına aldıkları yetmiyormuş gibi, Uluğ Türkistan'ın doğusunu meydana getiren ve takriben 2 milyon km^2 genişîiğinde olan Doğu Türkistan'ı da işgal etmek istiyorlardı. Eğer bu kötü niyetleri tahakkuk ederse, Batı Türkistan gibi, Doğu Türkistan da komünizmin **"ikinci diriler cehennemi"** olacaktı. Böyle bir durum ise, komşularımız Pakistan, Hindistan ve Afganistan gibi ülkeler, hatta bütün dünya için büyük bir tehlike olacaktı. İşte bütün bu sebeplerden dolayıdır ki, dünya Türklüğü'nün anayurdu ve tarihi İslam merkezlerinden olan Doğu Türkistan'ı, Rus komünizminin istilalarından korumak da bizim için hayatî bir meseleydi.

Yakub Han'ın kurduğu Doğu Türkistan Devleti'ni 1876 yılında yıkan Çinliler, Doğu Türkistan'ı katliamlar, zulümler ve işkenceler altında idare etmeye başladılar. Bu karanlık esaret devri 1930'lara kadar devam etti. 1931 yılında, Çin zulmüne karşı millî bir ayaklanma meydana geldi. Bu ayaklanma 1933 yılında bütün Doğu Türkistan'a yayıldı ve Çinliler, Doğu Türkistan'ın birçok bölgesinden çıkarıldı. Kaşgar'da Doğu Türkistan'ın istilali ilan edilerek **"Şarkî Türkistan Türk-İslam Cumhuriyeti"** adıyla millî devletimiz kuruldu. Hacı Hoca Niyaz Cumhurbaşkanı, Sabit Damolla başbakan oldular. Aciz kalan Çinliler, Ruslardan askeri yardım istediler. Ruslar, uzun zamandır bekledikleri fırsatın doğduğunu görerek, ordularını Doğu Türkistan'a soktular. Binlerce şehitin kanı pahasına kurulan "Şarki Türkistan Tür-İslam Cumhuriyeti" bu Çin-Rus işbirliğine karşı koyamayarak yıkıldı. Yurdumuz Çin ve Rus işgali altına düştü. Doğu Türkistan sözde Çin işgali gerçekte ise Rus istilası altında 10 yıl suren bu devirde, zalim ve sadist Çinli umumî vali Şin Şi Sey tarafından diktatörce ve Rusların direktifleri doğrultusunda idare edildi. Doğu Türkistan bu devirde akıl almaz, işkencelere, katliamlara sahne oldu. Cumhurbaşkanı Hacı Hoca Niyaz ve başbakan Sabit Damolla başta olmak üzere binlerce şehit verdik. Büyük millî mücahitlerimizden Mehmet Emin Buğra ve General Mahmut Muhiti gibi binlerce vatan evladı ülkesini terk etmek zorunda kaldı.

O zamanlar bütün dünya bu vahşete seyirci kaldı, Doğu Türkistanlıların feryatları, hiç bir yerde duyulmadı. Ben bu durumu insanlık

alemine, dindaşlarımıza ve soydaşlarımıza duyurmak, anlatmak ve onlardan yardım talep etmek için Orta ve Uzak Doğu'ya uzun bir seyahate çıktım. 1938-1940 yılları arasındaki bu seyahatimde, Çin, Filipinler, Singapur, Srilanka, Hindistan, Suudi Arabistan, Mısır, Türkiye, Lübnan, Suriye, Irak, İran, Afganistan ve Burma devletlerini ziyaret ederek, bu ülkelerin devlet adamları, siyasî, dinî ve millî liderleri ile görüşmeler yaptım. Ancak ne acıdır ki, ziyaret ettiğim ve Doğu Türkistan'ın dert ve davalarını anlatmaya gayret ettiğim bu ülkelerden ve ileri gelen adamlarından herhangi bir yardım göremedim.

1944 yılında İli vilâyetimizde bir ayaklanma meydana geldi. İli bölgesi kurtarılarak, istiklâl ilan edildi ve "Şarkî Türkistan Cumhuriyeti" kuruldu. Ne var ki, Ruşlar hakikatte bir Doğu Türkistan Devleti kurulmasını istemiyorlardı. Çünkü böyle bir devlet, esaretleri altındaki Batı Türkistan'a tesir edebilirdi. Bu İli'de olan "Şarki Türkistan Cumhuriyeti"ni milliyetçi Çin hükümeti ile anlaşmaya zorladılar. Anlaşmaya taraftar olmayan Ali Han Töre'yi kaçırdılar. Yapılan anlaşma sonunda Ruslar ve Çinliler, İli'de kurulmuş olan millî cumhuriyetimizi dağıttıkları gibi, Doğu Türkistan'a muhtariyet bile vermediler. Daha sonra ise, İli millî ayaklanmasının liderlerini bir uçak kazası süsü vererek öldürdüler.

1949 yılında ise bütün Çin'i ele geçiren Kızıl Çin kuvvetleri, Doğu Türkistan'ı da işgale başladılar. Memleketimin ve milletimin başına yeni bir kâbus çöktü. M. Emin Buğra Bey ve binlerce mücadele arkadaşımızla mukaddes vatan, millet ve istiklâl mücadelemize hür dünyada devam etme kararı ile vatanımız Doğu Türkistan'dan göç ettik.

Hicretimizden bu zamana kadar, otuz; senedir, önceden yapıtığım gibi, soydaşlarımızın hür insanlık aleminin yardımı ile Doğu Türkistan'ı Çin esaretinden kurtarmak ve Rus istila tehlikesinden korumak gayesiyle bir çok faaliyetler yaptık. Bu süre zarfında otuzdan fazla devleti ziyaret ederek, Doğu Türkistan'ın dert ve davalarını anlatmaya çalıştım. Ziyaret ettiğim ülkelerin devlet adamlarına, millî ve dini liderlerine, davamızı anlatan muhtıralar ve raporlar takdim ettim. Basın toplantıları, konferanslar tertip ettim. Dünya İslam teşkilatlarının çeşitli toplantılarına katıldım.

Ne yazık ki, bütün bu çalışmalarıma, ziyaretlerime, gayretlerime rağmen, dindaşlarımızdan, soydaşlarımızdan, insanlık âleminden yardım göremedik. Allah nasip ederse, hicretimden sonraki hatıralarımı da yazmak niyetindeyim.

Doğu Türkistan'ın durumu bugün de hiç değişmemiştir. Memleketim, hâlâ Çin esareti altındadır. Halkım, büyük bir imha tehlikesi ile karşı karşıyadır. Eğer bu imha tehlikesinden kurtulamazsa, yok olup gidecektir. Çinliler, son yıllarda, Doğu Türkistan'a getirmeye başladıkları milyonlarca muhacirle, Türkleri nüfus fazlalığı altında ezmek istemektedirler. Gayeleri, zamanla iki yüz milyon Çinliyi Doğu Türkistan'a yerleştirmek ve Türk nüfusunu zaafa uğratıp, assimile etmektir. Eğer bu gerçekleşirse, Doğu Türkistan islam dünyasının **"İkinci Endülüsü"** olacak ve bu duruma seyirci kalan insanlık içinde bir yüz karası olacaktır.

Bütün bunlara rağmen, tarihte nice imparatorluklar kuran, üç kıta üzerinde hakimiyet tesis eden Büyük Türk milletinin bir parçası olan, Doğu Türkistan Türkleri, Allah (c.c)'ın yardımı ile, bir gün mutlaka esaret zincirlerini kıracaktır. "İnanıyorsanız, muhakkak galipsiniz" ilahî hükmü mucibince, bütün esir Türk ülkeleri, hürriyet ve istiklâllerine kavuşacaklar, kendi millî devletlerini kuracaklardır. Buna inancım tamdır.

Batı Türkistan'da bulunduğum zamanlarda, Doğu Türkistan Türkleri'nin, geçmişte büyük devletler ve medeniyetler kurmuş olmasına rağmen, son devirlerde yazmaya ehemmiyet vermez olduklarını, yazdıklarını da neşretmek imkânından mahrum oldukları için, "yazmaz, kaydetmez" olduklarını görmüştüm. Bu bakımdan da, gördüğüm, duyduğum ve yaptığım şeyleri yazmaya karar vermiştim. Ancak meşguliyetlerim ve birazda ihmalimden bu işi tam olarak yapamadım. İlk defa 1945 yılında Çin'den Doğu Türkistan'a döndüğüm zaman çıkardığım "Erk" gazetesinde "Ben ve benim gayem" başlığı altında bazı hatıralarımı neşretmeye başlamıştım. Maalesef 1949 yılında yurdumdan ayrılmak zorunda kaldığımdan bunlara devam edemedim.

Türkiye'ye geldikten sonra, bir ara, hatıralarımı yazmaya başladım. Bu arada bir otomobil kazası geçirdiğim için bu faaliyetim de yarım kaldı. Bir süre sonra ise, genç dostum Cuma Yavuz Bey, Mehmet Ali Taşçı Bey'in hatıralarımı yazmak istediğini bildirdi. Kendisiyle görüştüm ve hatıralarımı yeniden yazmaya başladık. Ben anlatırken Mehmet Ali Bey konuşmalarımı teybe kaydediyor, sonra yazıya aktarıyordu. Bu bakımdan eserde bir çok eksiklikler meydana geldiğini belirtmek istiyorum, Bilhassa, esere konuşma üslûbu hakim olduğundan, tekrarlar ve umumî bir insicamsızlık vardır. Ayrıca aradan uzun zaman geçmesinden dolayı unuttuğum, birçok hadise hatıratta yer alamamıştır. Bazı hadiseleri de lüzumundan fazla uzattığım olmuştur.

Böyle bir hatıratta, bir çok vesikanın bulunması gerekirdi. Ancak, hicretim sırasında çeşitli sebeplerle vesikalarımın çoğu yok olmuştur. Elimde kalan bazı vesikaları ise, geçirdiğim kazadan sonra tercüme edemedim. Bu Çince vesikaların bazılarının mealleri ile yetindik.

Bu naçiz eserin meydana çıkmasına sebep olan, konuşmalarımı teybe alan, binbir güçlükle onları çözen, derleyen, yazan ve bu hale gelmesinde emeği geçenlere dâhil ve hariçteki bütün Doğu Türkistanlılar namına, kalbî şükranlarımı takdim etmeyi dinî, millî ve vicdanî bir vazife telakki ederim.

Bu hatıraları okuyacak olan, aziz okuyucularımdan, Türkiyeli kardeşlerimden, din kardeşlerimden ve insanlık aleminden; bu eseri, kıymetli vakitlerinden bir kısmını ayırarak, tamamen okumalarını, tamamen okumadan hüküm vermemelerini, Doğu Türkistan'ın Çin esaretinden kurtulması için, ciddî ve tesirli bir şekilde, maddî ve manevî olarak yardım etmelerim rica ediyorum.

Nihayet, dâhil ve hariçteki bütün yurttaşlarımdan da, Doğu Türkistan'ın Çin esaretinden kurtulması, istiklâline kavuşması, millî devletini kurması için; millî kurtuluş mücadelemizi hiç bir fedakârlıktan kaçınmadan cesaret, inanç, ümit, azim ve sadâkatle; kararlı bir şekilde, ciddî, şümullü ve tesirli olarak devam ettirmelerini bekliyor ve istiyorum. Davamız hakk ve haklıdır, Allah bizimle beraberdir.

İsa Yusuf Alptekin
Doğu Türkistan Eyalet Hükümeti
Eski Genel Sekreteri